

การพัฒนากระบวนการและมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

รับบทความ : 19 มีนาคม 2563 ■ แก้ไขบทความ : 28 เมษายน 2563 ■ ตอบรับบทความ : 7 พฤษภาคม 2563

*อีเมล ผู้เขียนหลัก: abd.lateh@hotmail.com

อับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา¹

อาหะมะ คาเด²

อับดุลยัลลาเตะะ สาและ³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และเพื่อพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี การวิจัยนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ฝ่ายกิจการฮาลาล และประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลในจังหวัดปัตตานี จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป แล้วใช้การบรรยายความแบบพรรณนาตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของฝ่ายกิจการฮาลาลสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินการขอรับรองฮาลาลตามกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จากการดำเนินการของฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลมีการขอจดทะเบียนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสถานประกอบการขนาดเล็ก

การพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่า ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้เป็นปัจจุบันและรวดเร็ว และการพัฒนาบุคลากรของฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์สามารถตรวจสอบรับรองฮาลาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการเชิงรุกเพื่อทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิมเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารหน้าเว็บไซต์ ควรเป็นปัจจุบัน และจัดทำฐานข้อมูลที่ทันสมัย และเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ควรเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการขอรับรองฮาลาลให้กับผู้ประกอบการ และควรมีกฎหมายรองรับและให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการและควบคุมผู้ที่ใช้เครื่องหมายฮาลาลหมดอายุหรือละเมิดการใช้เครื่องหมายฮาลาล

คำสำคัญ: กระบวนการรับรองฮาลาล, มาตรฐานฮาลาล, คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

¹Ph.D. (อิสลามศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

²Ph.D. (อิสลามศึกษา), อาจารย์ประจำสาขาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

³ศษ.ม (การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

Halal Process and Standard Development of Islamic Council of Pattani Province

Received: March 19, 2020; ■ Revised: April 28, 2020; ■ Accepted: May 7, 2020

Author E-mail: abd.lateh@hotmail.com

Abdurrohman Chapakiya¹

Ahama kaday²

Abdullateh Saleah³

Abstract

The objective of this research is to study the conditions of the Halal certification operation of the Islamic Committee of Pattani Province and Halal process and standard development of Islamic Council of Pattani Province. This research is qualitative research, Field data collection was carried by interviewing with the Halal affairs department and the chairman of the Pattani Islamic Committee, director of the Halal Institute Prince of Songkla University and food halal operators in Pattani province. The data was analyzed by creating conclusions, used the descriptive according to the objectives. The research results found that Halal certification operation of the Office of the Pattani Islamic Committee Halal affairs department has requested Halal certification according to rules and regulations related to Halal certification of the Office of the Central Islamic Council of Thailand. According to the office of the Pattani Islamic Committee, Halal food business operators are requesting more registration every year especially, the community enterprise group and small and medium size enterprises establishments The Halal Business Department estimated that the investment opportunities in the area of Pattani Province are quite high.

The development of the Halal certification process of the Islamic Council of Pattani Province that Halal certification procedures should be updated to be up to date and fast. And the development of the personnel of the Halal Business Department to have scientific knowledge and be able to verify Halal certification effectively proactive action to understand and give importance to Muslim entrepreneurs about Halal certification. Public relations, website information Should be present and creating a modern database and linking with government agencies and the private sector there should be additional ways of communication with the Central Islamic Committee of

¹Ph.D. (Islamic Studies), Asst.Prof, Lecturer of Usulluddin, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University

²Ph.D. (Islamic Studies), Lecturer of Islamic Studies, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University

³M.Ed. (Islamic Educational Administration and Management), Asst.Prof. and Lecturer of Islamic Studies, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University

Thailand regarding Halal certification for entrepreneurs. And should have a law to support and give authority to operate and control those who use the Halal logo expired or violate the use of Halal logo.

Key word: Halal process, Halal standard, Islamic Council of Pattani Province.

บทนำ

มาตรฐานอาหารฮาลาลเป็นระบบมาตรฐานเชิงบูรณาการ (Integrated Standard System) โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือกระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นถึงสิ้นสุดจะต้อง “ฮาลาล” คือถูกต้องตามบัญญัติศาสนาอิสลามและปราศจากสิ่ง “ฮารอม” คือสิ่งที่ต้องห้ามตามบัญญัติศาสนาอิสลามอาทิวัตถุดิบ ส่วนประกอบสารปรุงแต่งสารพิษสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับระบบมาตรฐานต่าง ๆ อาทิ ระบบ GMP HACCP และ ISO เป็นต้นดังนั้นมาตรฐานอาหารฮาลาลจึงเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักการของมาตรฐานทั่วไปแต่จะเพิ่มเติมกระบวนการและการดำเนินงานให้ถูกต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเช่นในการเชือดสัตว์ตามมาตรฐานฮาลาล พนักงานเชือดต้องเป็นมุสลิมแต่การเชือดสัตว์ทั่วไป พนักงานเชือดเป็นใครก็ได้ เป็นต้น ฮาลาลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างจุดขายให้แก่สินค้าและบริการในจังหวัดปัตตานีให้สามารถเปิดตลาดในวงกว้างเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพมีความพร้อมและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของความเป็นมุสลิมโดยในระยะเวลาที่ผ่านมาหลายปี ภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนส่งเสริมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคพร้อมทั้งมีแผนงาน/โครงการและเม็ดเงินงบประมาณลงในพื้นที่เป็นจำนวนมากแต่ปรากฏว่าการดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562)

ธุรกิจฮาลาลเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพและโอกาสของจังหวัดปัตตานีสืบเนื่องจากความได้เปรียบด้านประเพณีวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันซึ่งผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจด้านฮาลาลค่อนข้างสูงมีทัศนคติที่ดีต่อฮาลาลซึ่งเป็นสินค้าที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพโดยในเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องแต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรโดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จและใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ อาทิ เขตอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี (ตำบลบานาอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี) นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลจังหวัดปัตตานี (ตำบลบ้านน้ำบ่ออำเภอปะนาเระจังหวัดปัตตานี) โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร OTOP ฮาลาล (ตำบลบ่อทองอำเภอหนองจิกจังหวัดปัตตานี) ศูนย์กระจายสินค้า OTOP (ตำบลบ่อทองอำเภอหนองจิกจังหวัดปัตตานี)

ระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2549 มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ดูแลรับผิดชอบการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลในเขตจังหวัดของตนเองใช้หรือเคยใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล และคณะสหเวชศาสตร์ในการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลทั้งการตรวจวิเคราะห์และการขอคำปรึกษาในปี พ.ศ. 2548 ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาล

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันฯ นี้แม้มิได้ทำหน้าที่รับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลโดยตรงแต่ดูแลรับผิดชอบงานทางวิชาการของฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จึงมีบทบาทในทางอ้อมต่อการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาล ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 รศ.ดร.วินัย ดะห์ลัน ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาลทั้งสองฝ่ายจึงมีความร่วมมือกันมากขึ้น (ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563)

กฎระเบียบการรับรองฮาลาลในปัจจุบันใช้ระเบียบของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 รวมทั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์และการชำแหละชิ้นส่วน พ.ศ. 2559 และข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พ.ศ. 2559 (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2559)

ปัจจุบันนับว่ามีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องการบริโภคอาหาร มุสลิมส่วนใหญ่มักมีความเข้าใจว่าอาหารที่ทำโดยผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น คือ ฮาลาล แต่ในความเป็นจริงแล้วยังไม่ถูกต้องเสมอไป เพราะร้านอาหารมุสลิมในปัจจุบันบางร้านยังไม่เข้าใจการปรุงประกอบหรือแปรรูปอาหารฮาลาล ด้วยกับเหตุผลหลายประการด้วยกัน และมักเข้าใจว่าเป็นมุสลิม สิ่งที่ต้องฮาลาล ผู้ประกอบการมุสลิมจำนวนไม่น้อย ไม่

ค่อยให้ความสนใจ สาเหตุหลักที่ผู้ประกอบการมุสลิมไม่นิยมขอรับรองฮาลาล เนื่องจากคิดว่า เป็นมุสลิมอยู่แล้ว ทำไมจะต้องขอรับรองด้วย แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าผู้ประกอบการมุสลิมบางส่วนที่ไม่เข้าใจกระบวนการผลิตสินค้าฮาลาล ยังมีอยู่พอสมควร เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยวในตู้สินค้าของร้านกลับพบว่า วัตถุดิบที่ทางร้านเลือกใช้นั้นไม่มีเครื่องหมายฮาลาล ยิ่งกว่านั้นคือไม่มีแม้แต่ระบุสถานที่ผลิตของวัตถุดิบ อย่างนี้นอกจากจะไม่แน่ชัดแล้วว่าเจฮาลาลหรือไม่ โอกาสเสี่ยงต่อความอันตรายด้านอาหาร หรือโอกาสเสี่ยงต่อวัตถุดิบฮาลาลก็มีมากพอสมควรสาเหตุที่ผู้ประกอบการมุสลิมไม่นิยมขอรับรองเครื่องหมายฮาลาล คือ 1.คิดว่าเป็นมุสลิมอยู่แล้วทุกอย่างที่ทำได้ฮาลาล 2.ไม่มีเวลาและไม่พร้อม 3.ไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่มีเครื่องหมายฮาลาล 4.มีค่าใช้จ่ายในปัจจุบันการผลิตอาหารของผู้ประกอบการมุสลิมนั้นส่วนใหญ่ฮาลาล แต่ยังขาดในเรื่องของตอยียัน ไม่ได้หมายรวมทั้งหมด เพียงบางส่วนเท่านั้น (มุฮัมมัด ราซาร์ห์ ฟิรเดาะห์, 2560)

วิสาหกิจชุมชนที่มาขอฮาลาลส่วนใหญ่เป็นโครงการของรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายในการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้กับรัฐวิสาหกิจชุมชน ทางคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีได้ลงไปตรวจสอบผู้ประกอบการ ซึ่งมีสถานประกอบการบางส่วนยังไม่ได้รับรองมาตรฐานฮาลาล แต่ทางหน่วยงานราชการได้สั่งทำบรรจุภัณฑ์แล้วใส่เครื่องหมายฮาลาล ทั้งที่ผลิตภัณฑ์บางอย่างยังไม่ผ่านกระบวนการรับรองฮาลาล ซึ่งส่วนนี้เคยมีปัญหามาเป็นเพราะทางหน่วยงานราชการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลเหมือนกับการขอมาตรฐานเครื่องหมายอื่น ๆ เช่น เครื่องหมาย ออย. เป็นต้น ซึ่งการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลจะมี

บทบัญญัติทางศาสนาอิสลามเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือ อาจเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาล โดยมีฝ่ายกิจการฮาลาลทำหน้าที่ดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลสำหรับผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานี ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี (นายแวตารือแม มะมิงจิ) ได้กล่าวว่านโยบายการขับเคลื่อนธุรกิจฮาลาลคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้าฮาลาลให้สอดคล้องกับหลักการบทบัญญัติของศาสนามีการตรวจสอบและให้ความรู้ความเข้าใจด้านกิจการฮาลาลได้อย่างถูกต้องเพื่อจะได้ทำความเข้าใจความเข้าใจให้มีมาตรฐานและเข้าสู่หลักเกณฑ์ต่อการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลเป็นภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2540 ให้คำปรึกษาและอบรมการควบคุมกระบวนการผลิตและการประเมินผลของสถานประกอบการ

จากการสำรวจสถานประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลที่ขอจดทะเบียนรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาล ณ ฝ่ายกิจการฮาลาลสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีพบว่าสถานประกอบการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลทั้งหมด 92 แห่งโดยผู้วิจัยได้แยกตามประเภทของสถานประกอบการ 2 ลักษณะด้วยกันคือธุรกิจอาหารฮาลาลเอกชนจำนวน 66 แห่ง และธุรกิจฮาลาลวิสาหกิจชุมชน (กลุ่มแม่บ้าน) จำนวนทั้งหมด 26 แห่ง (อิติรศ ดาราโก และคณะ, 2556:4)

ปัญหาการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล มีดังนี้

1. ตรวจสอบเอกสารการที่ผู้ประกอบการยังคงใช้เอกสารเดิมที่มาจากระเบียบฯ ฉบับเก่า ทำให้มีเนื้อหา

ไม่สอดคล้องกับการรับรองฮาลาลในปัจจุบัน หากเกิดกรณีนี้ ทางฝ่ายกิจการฮาลาลจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการทำการแก้ไขเอกสาร ซึ่งจะทำให้การยื่นขอรับรองฮาลาลล่าช้าออกไป

2. ชำระค่าธรรมเนียมการที่ผู้ประกอบการไม่ได้รับใบแจ้งหนี้ ซึ่งอาจเกิดจากความผิดพลาดจากการระบุข้อมูลผู้รับที่ไม่ชัดเจนกรณีที่ผู้ประกอบการโอนค่าใช้จ่ายมาที่ฝ่ายกิจการฮาลาลแล้ว แต่ไม่แจ้งการโอนหรือไม่ส่งสำเนาเอกสารการโอนมาที่ฝ่ายกิจการฮาลาล ซึ่งตามขั้นตอนปกติ สถานประกอบการต้องได้รับใบแจ้งหนี้หลังจากส่งเอกสารขอรับรองฮาลาลไม่เกิน 15 วัน ถ้านานกว่านั้นควรทวงถามมาที่ฝ่ายกิจการ ฮาลาล

3. การตรวจรับรองมีวัตถุติดบางชนิดไม่ตรงกับเอกสารการขอรับรองฮาลาลที่ส่งมาสถานประกอบการไม่มีกระบวนการผลิตในวันที่เข้าตรวจ

4. ปัญหาการประชาสัมพันธ์ตราฮาลาลที่ถูกยกเลิกโดยทางคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี จะประชาสัมพันธ์ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์เท่านั้น

5. ผู้ประกอบการเกิดความกลัวและความยุ่งยากในการขอรับรองฮาลาล แต่เมื่อมาติดต่อกับฝ่ายฮาลาลแล้วก็รู้สึกว่าได้ยุ่งยากอย่างที่คิด

6. ทางคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ที่ใช้เครื่องหมายฮาลาลที่ไม่ถูกต้อง

7. ฝ่ายกิจการฮาลาลขาดบุคลากรที่เข้าใจฮาลาลอย่างแท้จริงทำให้กระบวนการตรวจสอบอาหารฮาลาลเป็นไปอย่างล่าช้าและขาดประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์

8. ขาดการเสริมสร้างความรู้จากหน่วยงานกลาง (คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย) ความรับผิดชอบและสนับสนุนอย่างจริงจัง

9. สถานประกอบการขาดความเข้าใจคำว่าฮาลาลโดยมองเพียงคำว่าฮาลาลเป็นเครื่องหมายทางการค้าและการขยายตลาดทางธุรกิจ

10. ไม่มีการรวบรวมและจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันที่ง่ายต่อการตรวจสอบและตรวจความซับซ้อนของข้อมูลสถานประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาล (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ฝ่ายกิจการฮาลาล, มปป: 4-11)

ดังนั้นจากการที่ธุรกิจอาหารฮาลาลมีการขยายตัวที่มากขึ้น การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น มีความน่าสนใจและน่าลงทุน ขณะเดียวกันผู้บริโภคก็มีความต้องการอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณภาพที่เป็นไปตามมาตรฐาน ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบการและมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจ การได้รับประโยชน์ในการขยายตลาดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการดำเนินการดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยในครั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

และฝ่ายกิจการฮาลาลจำนวน 4 คน ผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลในจังหวัดปัตตานี โดยธุรกิจการผลิตอาหารฮาลาลที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องหมายฮาลาลมากกว่า 2 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิจัยเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาล ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายฮาลาล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (In-depth interview) โดยมีรายละเอียดในการสร้าง คือ แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้าง คือ ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มารวบรวมเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาประสิทธิภาพ พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง มาเรียบเรียง ลำดับเหตุการณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และ พรรณนาเพื่อนำเสนอ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งการจดบันทึก การถอดเทปบันทึกเสียง ทำการจัดแยกตามประเด็นต่าง ๆ พร้อมทั้งพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ให้เพียงพอ และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกอย่างละเอียดในการสัมภาษณ์ แล้วทำการจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดหาข้อสรุป

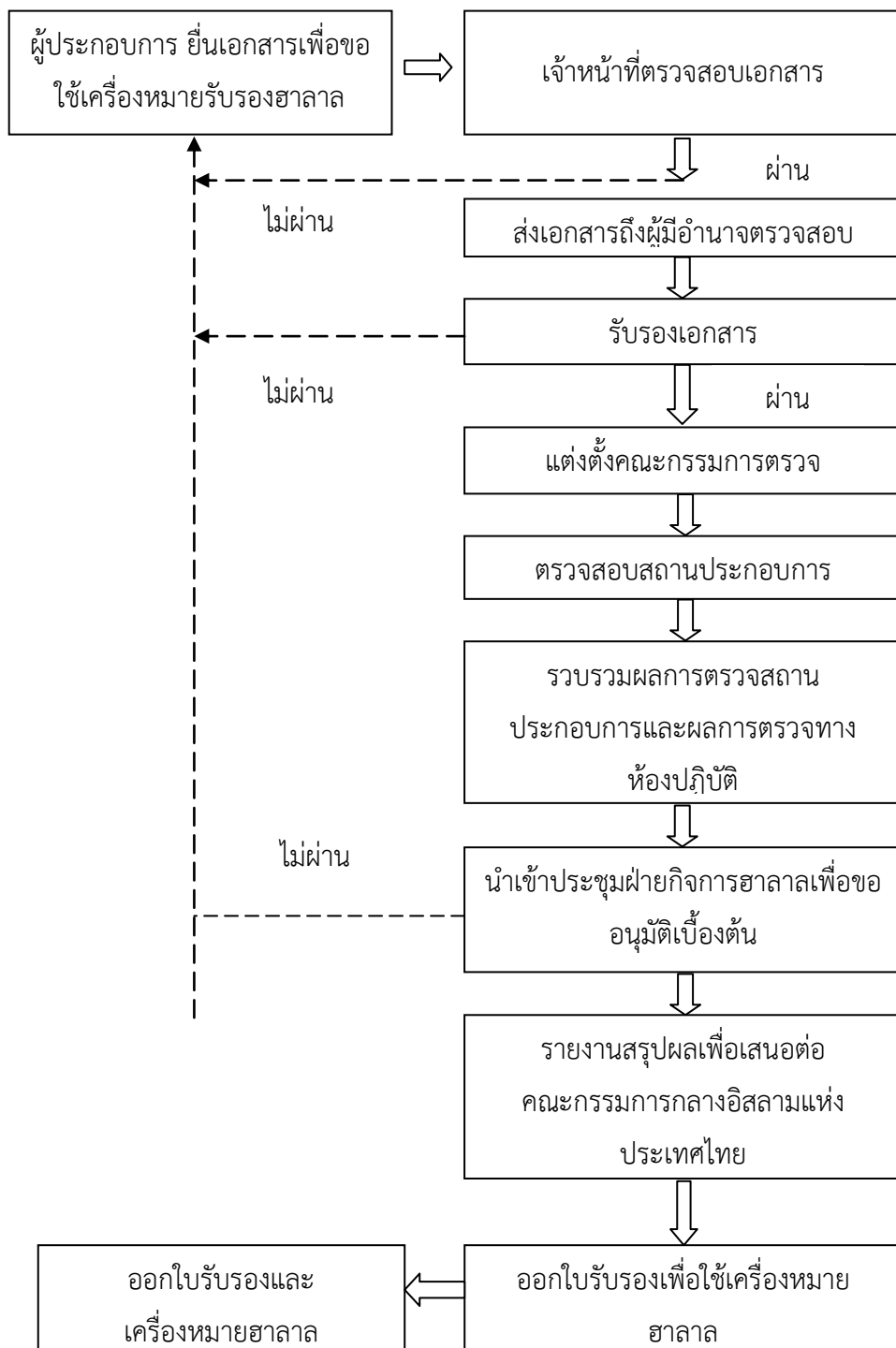
3. การนำข้อสรุป เพื่อความถูกต้องและเป็นแนวทางที่จะทำการนำเสนอที่สมบูรณ์

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่มีความเหมือนกันหรือไม่จากแหล่งข้อมูล โดยการเน้นการตรวจสอบที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ การตรวจสอบทางด้านทฤษฎี เนื่องจากเครื่องหมายฮาลาลเป็นสิ่งจำเป็นที่มุสลิมยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในชีวิตประจำวัน ข้อมูลจะเที่ยงตรงและมีการเผยแพร่ที่ถูกต้อง การตรวจสอบจะเน้นถึงข้อค้นพบของข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1) สภาพการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลในจังหวัดปัตตานี

จากการดำเนินการของฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลมีการขอจดทะเบียนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสถานประกอบการขนาดเล็ก การดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ฝ่ายกิจการฮาลาลได้ดำเนินการขอรับรองฮาลาลตามกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คือระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 ข้อบังคับ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์และการชำแหละชิ้นส่วน พ.ศ. 2559 และข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีกระบวนการดำเนินการและขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี แวดวารีอัม มะมิงจิ, ซาฮารี เจ๊ะหลง, อิสฮาก ลาเตะ, จำรูญ แก้วลอย (สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2562). ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ก่อนที่จะเตรียมการขอรับรองฮาลาล ทางผู้ประกอบการมาติดต่อพูดคุยเพื่อขอรับรองฮาลาล ผู้ประกอบการเป็นผู้สนใจในการขอรับรองกระบวนการผลิตเพื่อที่จะได้รับรองการอนุมัติการใช้เครื่องหมายฮาลาล โดยจะมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของความรู้พื้นฐานทั่วไป ลักษณะกระบวนการผลิตอาหารฮาลาลที่ถูกต้องตามหลักการของบทบัญญัติอิสลาม ลักษณะสิ่งที่ต้องห้ามในกระบวนการผลิตอาหารฮาลาล การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ การเริ่มกระบวนการผลิตอาหาร ฮาลาล โดยผู้ประกอบการจะศึกษาหาความรู้มาก่อนที่จะทำเรื่องการขอรับรองฮาลาล จากนั้นจะไปปรึกษากับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ฝ่ายกิจการฮาลาล เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักการของบทบัญญัติศาสนาอิสลามและการดำเนินงานการผลิตอาหารฮาลาลเป็นการดำเนินงานที่มีกฎระเบียบข้อกำหนดที่ชัดเจน ซึ่งผู้ประกอบการก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของมาตรฐานฮาลาล

2. ยื่นคำขอและพิจารณาคำขอ การยื่นคำขอและพิจารณาคำขอให้ยื่นแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายฮาลาล โดยสำนักงานจะอยู่ชั้น 3 ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี โดยเจ้าหน้าที่จะตรวจความถูกต้องของเอกสารที่ประกอบคำขอแล้วนำเสนอคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ในกรณีเอกสารการตรวจเอกสารไม่อนุมัติให้ผู้ประกอบการแก้ไขและยื่นคำร้องใหม่อีกครั้ง

3. การตรวจสอบสถานประกอบการก่อนการตรวจทุกครั้ง เจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่ติดต่อกับสถานประกอบการเพื่อนัดหมายการเข้าตรวจ ในวันและเวลาที่แน่นอนคณะผู้ตรวจสอบจะเข้าตรวจสอบในทุกกระบวนการทุกขั้นตอนการผลิตอย่างละเอียดพร้อมการทำรายงานการตรวจและการประเมินรวมทั้ง

จะต้องตรวจสอบในคลังสินค้าและห้องเก็บวัตถุดิบของสถานประกอบการทั้งหมด เนื่องจากการตรวจสอบสถานประกอบการ เป็นข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตอาหารฮาลาล เกี่ยวกับสถานที่ผลิตนั้นต้องมีการแยกสถานที่ที่ใช้ในการผลิตอาหารฮาลาล และผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหารฮาลาลไว้ชัดเจนตลอดกระบวนการผลิต เช่น การมีกำแพงกันแยกพื้นที่ การจัดแยกพนักงานและต้องมีการควบคุมดูแลอย่างดีตลอดช่วงเวลาทำงาน จัดการแยกกันอย่างชัดเจนตามการวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าปราศจากการปนเปื้อนสิ่งที่ต้องห้ามตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามโดยที่ผู้ประกอบการจะมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎระเบียบของหน่วยงานฮาลาล คณะผู้ตรวจสอบเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบที่ต้องสงสัยในการผลิตให้กับสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาลรวบรวมเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ยังสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีและส่งคืนผลการวิเคราะห์ให้เจ้าหน้าที่จะทำการรวบรวมรายงานการตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์ LAB เพื่อส่งให้คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลทำการพิจารณาอนุมัติ

4. พิจารณาผลการตรวจสอบและให้หนังสือรับรอง หลังจากคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พิจารณาอนุมัติเรียบร้อยแล้วจะนำเสนอผลการอนุมัติต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเพื่อขออนุมัติการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล โดยคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีจะรายงานผลการพิจารณาให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยพิจารณาอนุมัติเมื่อคณะกรรมการฯให้การรับรองผู้ขอรับรองฮาลาล ทำสัญญายอมรับ ปฏิบัติตามเงื่อนไขการรับรอง และการชำระค่าธรรมเนียมแล้ว

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจึงออกหนังสือรับรองฮาลาล ให้แก่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลประจำจังหวัดปัตตานีแจ้งผลการอนุมัติให้แก่ผู้ประกอบการ

5. การติดตามและประเมินผล ฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีดำเนินการติดตามและกำกับดูแลสถานประกอบการซึ่งได้รับรองฮาลาลให้ปฏิบัติตามสัญญาและระเบียบอย่างเคร่งครัด โดยฝ่ายกิจการฮาลาลตรวจสอบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต สถานประกอบการ และการให้บริการ ที่ได้รับอนุญาตแล้วตามความเหมาะสม และฝ่ายกิจการฮาลาลรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทราบหรือพิจารณา

2) การพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี (แวนดา รือแม มะมิงจิ, ซาฮารี เจ๊ะหลง, อิสฮาก ลาเตะ, จำรูญ แก้วลอย (สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2562) มีดังนี้

1. ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้เป็นปัจจุบันและรวดเร็วและการพัฒนาบุคลากรของฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์สามารถตรวจสอบรับรองฮาลาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ดำเนินการเชิงรุกเพื่อทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิมเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล

3. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารหน้าเว็บไซต์ควรเป็นปัจจุบันและจัดทำฐานข้อมูลที่ทันสมัย

และเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้สนใจค้นคว้าข้อมูลได้ตลอดเวลา

4. พัฒนาความเชื่อมั่นต่อมาตรฐานฮาลาล โดยควรมีการสื่อสารให้ผู้ประกอบการเห็นคุณค่าของการรับรองฮาลาลและมีความเชื่อมั่นว่าการได้รับรองฮาลาลและผลประโยชน์ในทางธุรกิจ

5. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ควรเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการขอรับรองฮาลาลให้กับผู้ประกอบการ โดยการเพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้มีหลายช่องทางเพื่อความสะดวก รวดเร็วและทั่วถึง

6. ควรมีกฎหมายรองรับและให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการและควบคุมผู้ที่ใช้เครื่องหมายฮาลาลหมดยุหรือละเมิดการใช้เครื่องหมายฮาลาล

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

การดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ฝ่ายกิจการฮาลาลได้ดำเนินการขอรับรองฮาลาลตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศร มุหะหมัดอารี (2548) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ศึกษากรณีองค์กรที่มีอำนาจออกเครื่องหมายฮาลาลพบว่าผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการออกเครื่องหมายรับรองฮาลาล ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกเครื่องหมายรับรองฮาลาลเป็นอำนาจหน้าที่ของ

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 18 (9) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และมีอำนาจในการควบคุมและดำเนินกิจการศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง และกระบวนการดำเนินการและขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี คือ ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ยื่นคำขอและพิจารณาคำขอการตรวจสอบสถานประกอบการพิจารณาผลการตรวจสอบและให้หนังสือรับรอง และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารยา อายุบเคน (2557) ได้ศึกษาเรื่องมาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในจังหวัดนนทบุรีพบว่ามีการเตรียมความพร้อมในด้านการวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานกระบวนการผลิตอาหารฮาลาล การดำเนินงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปของการผลิตอาหารฮาลาลและเป็นการดำเนินงานตามหลักมาตรฐานอาหารฮาลาลทุกประการโดยมีการปฏิบัติตามคู่มือกฎระเบียบการดำเนินงานของพนักงานภายในองค์กรอย่างเคร่งครัดโดยเป็นความร่วมมือทั้งผู้ประกอบการและพนักงานเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาลโดยมาตรฐานเป็นการดำเนินงานเหมือนกับมาตรฐานคุณภาพอื่น ๆ เพียงแต่มีข้อกำหนดการตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพิจารณาด้านการบริหารจัดการในการวางกลยุทธ์การนำผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลเข้าสู่ตลาดโดยที่เน้นถึงคุณภาพและประโยชน์ในการบริโภคทั่วไปโดยที่อาจไม่จำกัดเฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้น

การพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่า ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้เป็นปัจจุบันและรวดเร็วและการพัฒนาบุคลากรของฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์สามารถตรวจสอบรับรองฮาลาลได้อย่างมีประสิทธิภาพดำเนินการเชิงรุกเพื่อทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิมเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารหน้าเว็บไซต์ควรเป็นปัจจุบันและจัดทำฐานข้อมูลที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้สนใจค้นคว้าข้อมูลได้ตลอดเวลาพัฒนาความเชื่อมั่นต่อมาตรฐานฮาลาล โดยควรมีการสื่อสารให้ผู้ประกอบการเห็นคุณค่าของการรับรองฮาลาลและความเชื่อมั่นว่าการได้รับรองฮาลาลและผลประโยชน์ในทางธุรกิจคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ควรเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการขอรับรองฮาลาลให้กับผู้ประกอบการ โดยการเพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้มีหลายช่องทางเพื่อความสะดวก รวดเร็วและทั่วถึงและควรมีกฎหมายรองรับและให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการและควบคุมผู้ใช้เครื่องหมายฮาลาลหมดอายุหรือละเมิดการใช้เครื่องหมายฮาลาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รสขงพร โกมลเสวิน และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่องมุมมองของผู้ประกอบการไทยต่อมาตรฐานฮาลาลพบว่าผู้ประกอบการเห็นว่าการได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาลเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับธุรกิจของตนเองโดยตราฮาลาลมีความหมายถึงคุณภาพสินค้าหรือบริการ ภาพลักษณ์ของสินค้าและองค์กรความมั่นใจของลูกค้าและลูกค้าและโอกาสในการขยายตลาดทั้งนี้ผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับนิยามและมาตรฐาน

ฮาลาลตามหลักศาสนาอิสลามและรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอการรับรองมาตรฐานฮาลาลจากประสบการณ์ที่เคยยื่นขอการรับรองฯ ข้อมูลการประเมินและข้อมูลป้อนกลับของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและ/หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ปรึกษาฮาลาลในองค์กรหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการอิสลามฯ ที่คุ้นเคยเป็นส่วนตัว ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการขอการรับรองมาตรฐานประกอบด้วยค่าใช้จ่าย/ค่าธรรมเนียมและระยะเวลาในการรับรองจำนวน 1 ปี ทั้งนี้ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาจแก้ปัญหาโดย 1) ลดค่าธรรมเนียมการขอการรับรอง หรือ 2) ยืดระยะเวลาการรับรองจาก 1 ปี เป็น 2-3 ปี ให้สอดคล้องตามหลักการรับรองมาตรฐานสากลอื่น ๆ และยังสามารถสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรวิทย์ เทียรหมโรจน์ (2557:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจด้านฮาลาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องฮาลาลค่อนข้างสูงการขับเคลื่อนธุรกิจฮาลาลจะเป็นส่วนส่งเสริมในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้สืบเนื่องจากการสร้างอาชีพสร้างรายได้ต่อยอดส่งผลถึงการสนับสนุนด้านการศึกษา พร้อมทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีคือ ควร

ประสานความร่วมมือกับฝ่ายกิจการฮาลาลอย่างจริงจัง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบประสานความร่วมมือกับภาครัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการฮาลาลในจังหวัดปัตตานี และเร่งพัฒนาบุคลากรฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบมาตรฐานฮาลาล ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้เป็นปัจจุบันและรวดเร็วประสานความร่วมมือหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีความเป็นเอกภาพและเข้าใจตรงกันรวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรของฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลที่ทันสมัยโดยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล เช่น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การขอรับรองฮาลาลออนไลน์ เป็นต้น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีควรปรับปรุงบทบาทการทำงานให้เป็นเชิงรุกมากขึ้นเช่นด้านการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับฝ่ายฮาลาลการสร้างฐานข้อมูลและปรับปรุงให้ทันสมัยและครอบคลุมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตอาหาร ซึ่งการรับรองมาตรฐานฮาลาลสามารถทำการขอการรับรองได้กับธุรกิจอื่น ๆ เช่น การโรงแรม ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ยาบำรุง เป็นต้น การบริการต่าง ๆ เช่น การนวด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวิทย์ เทียรหมโรจน์. (2557). *การวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจด้านฮาลาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มุฮัมมัดราซหะห์ ฟิรเดาะซ. (2560). *Halal Story 40คำถามฮาลาลไทยที่จะทำให้คุณเข้าใจมากยิ่งขึ้น*. กรุงเทพฯ: บัตตุลพรีนติ้ง.
- รศชงพร โกมลเสวิน, สุมิตรา ศรีวิบูลย์, และปราณี สวัสดิ์สรรพ. (2560). *มุมมองของผู้ประกอบการไทยต่อมาตรฐานฮาลาล* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *มาตรฐานอาหารฮาลาล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2562. จาก shorturl.at/JNS15
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ฝ่ายกิจการฮาลาล. (2562). *เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานการตรวจรับรองฮาลาลให้กับ EMEs และวิสาหกิจชุมชน ปี 2562*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อารยา อายุบเคน. (2557). *มาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในจังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- อดิสร มุหะหมัดอารี. (2543). *ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ศึกษากรณีองค์กรที่มีอำนาจออกเครื่องหมายฮาลาล* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อิดริส ดาราไก้, อับดุลเลาะ ยูโซะ, ก้อหรี บุตรหล้า, และยี่ดิง ดอลี. (2556). *การลงทุนธุรกิจอาหารฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).